

УДК 65.011

*Л.П. СКОТНИКОВА, І.В. УГРИМОВА***РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

В статті розглядається сутність, принципи розробки стратегії ефективності інвестиційної діяльності підприємства, особливості впровадження інвестиційних проектів. Пропонується методичний підхід до формування інвестиційної політики для подальшого обґрунтування важливості реалізації інвестиційної стратегії розвитку підприємства.

Ключові слова: інвестиційна стратегія, інвестиційний проект, розвиток, підприємство, реалізація стратегії, стратегія розвитку.

*Л.П. СКОТНИКОВА, И.В. УГРИМОВА***РОЛЬ ИНВЕСТИЦИОННОЙ СТРАТЕГИИ В РАЗВИТИИ ПРЕДПРИЯТИЯ**

В статье рассматривается сущность, принципы разработки стратегии эффективности инвестиционной деятельности предприятия, особенности внедрения инвестиционных проектов. Предлагается методический подход к формированию инвестиционной политики для дальнейшего обоснования важности реализации инвестиционной стратегии развития предприятия.

Ключевые слова: инвестиционная стратегия, инвестиционный проект, развитие, предприятие, реализация стратегии, стратегия развития.

*SKOTNIKOVA L.P., UHRIMOVA I.V.***THE ROLE OF INVESTMENT STRATEGY IN ENTERPRISE DEVELOPMENT**

The article deals with the essence, the principles of developing a strategy for the effectiveness of the investment activity of an enterprise, the specifics of implementing investment projects. The search for effective methodological approaches to the formation of investment policy regarding investment projects as a form of implementing the enterprise development strategy. Investment operations involve the investment of cash and must necessarily bring the owner income. A methodical approach to the formation of the investment policy is proposed to further justify the importance of implementing the investment strategy of enterprise development.

Keywords: investment strategy, investment project, development, enterprise, strategy implementation, development strategy.

Вступ. Розвиток діяльності підприємства призводить до збільшення його потенціалу. Можливості розвитку підприємства означають підвищення ефективності господарської діяльності. Інвестиційна стратегія – це метод управління засобами підприємства. Формування стратегії здійснюється на основі аналізу та досліджень макроекономічної та політичної ситуації, поточного стану і уподобань конкретного підприємства. Стратегія інвестиційної діяльності характеризує вибір основних напрямків інвестиційних вкладень згідно перспективного плану розвитку; підготовку і формування перспективного інвестиційного портфелю; фінансове забезпечення інвестиційних проектів.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні та методичні розробки та впровадження інвестиційної стратегії були предметом досліджень багатьох закордонних і вітчизняних провідних науковців: Ансофф І., Володькина М.В., Клівец П.Г., Липсиц И.В., Попов В.М., Стоянова Е.С., Савицька Г.В., Чумаченко Н.Г. та інших.

Проте проблема розробки та впровадження інвестиційної стратегії підприємства потребує подальшого дослідження з урахуванням кризової ситуації вітчизняної економіки.

Мета статті. Метою є дослідження і пошуки ефективних методичних підходів до формування інвестиційної політики щодо інвестиційних проектів як форми реалізації стратегії розвитку підприємства.

Постановка проблеми. За умов надійної стабільності зовнішнього середовища доцільно працювати зі стійкими організаційними структурами,

проте в період його різких змін це неможливо. Світ швидко змінюється і потребує появу нових організацій, які гнучкі у бізнесі. Постійні зміни зовнішнього ділового середовища викликають необхідність розробки нових стратегій розвитку фірми. Для того, щоб виживати і розвиватись в умовах ринку, необхідні багатоваріантність, нестандартність ділових рішень, неординарність господарських операцій. Інвестиційні операції, пов'язані з вкладенням грошових коштів в реалізацію інвестиційних проектів, будуть забезпечувати одержання доходів в майбутньому [3].

Саме тому дослідження факторів впливу на розробку стратегії інвестиційної діяльності підприємства є нагальною потребою його розвитку і набувають актуальності.

Викладення основного матеріалу. Ефективна інвестиційна діяльність будується з врахуванням наступних принципів: динамізм, комплексний характер формування управлінських рішень. Основу інвестиційної діяльності організації складають інвестиційна політика, формування інвестиційних ресурсів.

Під інвестиційною політикою підприємства розуміють процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності і вибір ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку. Інвестиційна політика містить такі напрямки:

- управління ризиком;
- програмно-цільове планування;
- складання капітальних бюджетів;

- стратегічний аналіз;
- стратегічне управління.

Найбільш складною є проблема пошуку засобів джерел фінансування інвестиційних проектів, як форми реалізації стратегії розвитку підприємства. Основними джерелами інвестиційних проектів є власні засоби, залучені засоби, позикові кошти. Власні засоби формуються з попередніх накопичень (продажу земельних ділянок та інших активів). Залучені засоби – від продажу акцій, позик з бюджету.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі задачі:

- визначити сутність інвестиційної діяльності і інвестиційної політики підприємства;
- виявити роль інвестиційної діяльності в управлінні підприємством;
- дослідити інвестиційну стратегію підприємства і способи її формування;
- провести аналіз основних характеристик діяльності підприємства;
- запропонувати методичні підходи до інвестиційного аналізу підприємства;
- виявити основні критерії прийняття інвестиційних рішень;
- розробити інвестиційний проект, визначити його економічну ефективність.

Цілі учасників в інвестиційній діяльності різні. Їх спрямованість може співпадати, а може суттєво відрізнятися. Це залежить від функціональної ролі суб'єкта в інвестиційному процесі, його статусу, стратегії розвитку, характеру інвестиційного проекту, об'єкта інвестування, інвестиційного клімату та інших факторів. Так, інвестор, який вкладає власні кошти в інвестиційний бізнес-проект, бажає його завершення в стислі терміни, з вимогами до якості, з мінімальним ризиком від вкладеного капіталу. Виконавці проекту, суб'єкти охоплюють різні категорії учасників, які зацікавлені вигідно продати свої послуги.

Важливість розробки інвестиційної стратегії пояснюється кардинальними змінами цілей операційної діяльності підприємства з появою нових можливостей. Реалізація таких цілей потребує зміни асортименту, впровадження нових технологій, засвоєння нових ринків збуту продукції. Отже, необхідно прогнозувати інвестиційну діяльність підприємства як розробку чітко сформульованої інвестиційної стратегії.

На сучасному етапі інвестиційна діяльність підприємства має задовольнити не тільки поточні інвестиційні потреби, але і передбачити напрями і форми цієї діяльності на перспективу. Існує два види інвестиційної стратегії. Активна інвестиційна стратегія забезпечує зростання прибутковості вкладень та передбачає відбір і реалізацію різних інноваційних проектів. Інвестор оцінює альтернативні інвестиційні проекти, проводить їх техніко-економічне обґрунтування, відбирає найкращі і формує відповідний інвестиційний портфель. Пасивна інвестиційна стратегія передбачає підтримку незмінного рівня розвитку підприємства. Реалізуючи цю стратегію, інвестор прагне зберегти вже

досягнутий ним рівень показників своєї господарської діяльності за рахунок інвестицій.

Інвестиційна стратегія необхідна для здійснення цілого ряду задач:

- підтримка високих темпів розвитку організації завдяки інвестиційній підтримці;
- отримання найбільш високих рівнів прибутку від прямих та фінансових інвестицій організації та всієї інвестиційної діяльності, враховуючи присутні інвестиційні ризики;
- зменшення ризику інвестиційних ризиків при здійсненні інвестиційної діяльності, без впливу на рівень доходності інвестицій;
- підтримка інвестиційних активів на достатньому рівні ліквідності, а також забезпечення максимально швидкого рівня реінвестування капіталу;
- пошук та розробка шляхів, що сприяють модернізації та удосконаленню інвестиційної діяльності підприємства;
- підтримка фінансового балансу підприємства при здійсненні інвестицій.

Процес розробки інвестиційної стратегії містить наступні етапи:

1. Аналіз діючої інвестиційної стратегії, пошук інвестиційних цілей та співставлення їх із загальними цілями розвитку підприємства;

2. Вивчення зовнішнього інвестиційного середовища.

Розробка інвестиційної стратегії – це широкий творчий процес, який містить постановку цілей інвестиційної діяльності, визначення її пріоритетних напрямків і форм, оптимізацію структури інвестиційних ресурсів, формування інвестиційної політики, підтримання взаємовідносин із зовнішнім інвестиційним середовищем. Процес розробки інвестиційної стратегії є важливою складовою частиною загальної системи стратегічного вибору підприємства. Його основними елементами є: місія, загальні стратегічні цілі; система функціональних стратегій; способи формування і розподілу ресурсів.

Загальний організаційний механізм формування інвестиційної стратегії підприємства має містити в собі довгострокові інвестиційні цілі, технології, ресурси і систему управління, що забезпечує конкурентну дієздатність в реальній економічній ситуації [2]:

- резюме (короткий опис інвестиційної стратегії);
 - цілі інвестиційної діяльності;
 - обґрунтування ресурсів (витрати на реалізацію стратегії);
 - обґрунтування корисності інвестиційної стратегії.
- Розробка інвестиційної стратегії спонукає до ефективного розвитку підприємства:
- забезпечує механізм реалізації довгострокових інвестиційних цілей економічного і соціального розвитку;
 - дозволяє реально оцінити інвестиційні можливості підприємства;

- відображає переваги підприємства з інвестиційної діяльності в порівнянні з його конкурентами;
- створює передумови стратегічних змін організаційної структури управління і організаційної культури підприємства.

Формування інвестиційного портфелю є середньостроковим управлінським процесом, який здійснюється в межах стратегічних рішень і поточних фінансових можливостей компанії. У свою чергу процес тактичного управління одержує своє детальне розкриття на стадії оперативного управління реалізацією окремих інвестиційних програм. Отже, розробка інвестиційної стратегії є першим етапом процесу управління інвестиційної діяльності підприємства.

Формування інвестиційної стратегії є тривалим процесом, базується на прогнозуванні певних умов здійснення інвестиційної діяльності. Складність цього процесу полягає у постійному пошуку альтернативних варіантів інвестиційних рішень, які б відповідали іміджу компанії. Крім того, стратегія не є незмінною, потребує постійного корегування з врахуванням зміни зовнішніх умов та можливостей росту компанії.

Передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку компанії. Відносно неї інвестиційна стратегія має підпорядкований характер і повинна узгоджуватися з нею за цілями та етапами реалізації. Інвестиційна стратегія в цьому випадку розглядається як головний фактор забезпечення ефективності розвитку компанії у відповідності з обраною загальною економічною стратегією [2].

Оцінка ефективності розробленої інвестиційної стратегії здійснюється на основі критеріїв:

- 1) узгодженість інвестиційної стратегії з загальною стратегією економічного розвитку підприємства;
- 2) надійність реалізації стратегії з позиції її ресурсного забезпечення.

В процесі такої оцінки розглядаються потенційні можливості підприємства у формуванні фінансових ресурсів за рахунок власних джерел. Оцінюється також кваліфікація персоналу і технічна оснащеність підприємства, можливість залучення до реалізації інвестиційної стратегії необхідних фінансових, технологічних, енергетичних ресурсів;

- 3) оцінка результативності інвестиційних проектів основана на визначенні економічної ефективності їх реалізації.

Отже, розробка інвестиційної стратегії дозволяє приймати ефективні управлінські рішення, пов'язані з розвитком підприємства в умовах змін зовнішніх і внутрішніх факторів [8].

Аналіз існуючих методів оцінки інвестиційної діяльності дозволить виявити їх недоліки та шляхи їх модернізації. Важливими методами є методи оцінки економічної ефективності інвестиційної діяльності, які є основою для прийняття управлінських рішень. Методи оцінки відносяться до різних груп: оцінка інвестиційних проектів, вибір оптимальних проектів у

процесі формування інвестиційного портфелю, визначення внеску очікуваної інвестиційної діяльності в фінансові результати підприємства.

Загальні принципи оцінки інвестиційного проекту:

- інвестиційні проекти розглядаються протягом повного терміну їх існування;
- оцінка має враховувати взаємовідносини учасників проекту та їх економічне оточення;
- облік впливу проекту на можливі зміни майбутнього;
- вибір проекту з точки зору їх максимального ефекту;
- зміна вартості коштів з врахуванням фактору часу;
- облік витрат та результатів, які відображаються в проекті як майбутні планові витрати;
- забезпечення умов співставлення для порівняння різних проектів або їх варіантів;
- оптимізація проекту за песимістичним варіантом умов його реалізації;
- облік впливу інфляції на ціну ресурсів протягом терміну існування проекту;
- облік впливу ризиків, пов'язаних з реалізацією проектів.

Проведення оцінки ефективності інвестиційних проектів доцільно проводити в три етапи:

1. Оцінка масштабності та значущості проекту, яка визначається за обсягом залучених інвестицій підприємством, обсягом випуску продукції, часткою ринку.

2. Оцінка показників ефективності інвестиційного проекту.

Основою прийняття рішень щодо інвестицій слугують критерії оцінки. Найбільш відомі методи оцінки інвестиційних проектів: статичні та динамічні. Статичні методи містять показники, які відображають ефективність проекту в даний момент. Це такі показники: рентабельність інвестицій; термін окупності інвестицій. Статичні методи не враховують особливості оцінки проектів у часі.

Динамічні методи оцінки враховують вплив фактору часу. Це такі показники: коефіцієнт рентабельності інвестицій, чистий дисконтований дохід, внутрішня норма рентабельності проекту, дисконтований термін окупності [8].

3. Оцінка чутливості основних інтегральних показників проекту, яка характеризує вплив негативних факторів на проект: інфляції, обсягу реалізації, цін на продукцію, розміру необхідного фінансування, відсоткової ставки на кредити, величини постійних і змінних витрат.

Основою для прийняття рішень щодо інвестицій слугують критерії оцінки. Один з них – це термін окупності капітальних вкладень. Слід відзначити, що основним цей критерій можна вважати, коли важливо, щоб інвестиції окупились за короткий термін. Це характерно для галузей, які швидко розвиваються, а також для проектів з високим ступенем ризику. У всіх інших випадках цей критерій розглядається як початковий етап аналізу [5].

Важливими компонентами аналізу є методи оцінки інвестицій, які враховують фактор часу. Вартість коштів змінюється в залежності від періоду. Процес дисконтування і чиста теперішня вартість характеризують прибутковість проекту, проте – це тільки прогнозна оцінка зміни економічного потенціалу підприємства. Важливими показниками для оцінки інвестиційного проекту є індекс рентабельності, внутрішня норма прибутку.

Висновки. Розробка інвестиційної стратегії напряму пов'язана із успіхом та ефективним розвитком організації. Вона визначає механізми забезпечення інвестиційних цілей, дозволяє оцінити інвестиційні можливості організації, виявляє наявність власних джерел фінансування, визначає можливість реалізації нових інвестиційних проектів.

Розробка інвестиційної стратегії підприємства допомагає визначити її конкурентні переваги.

Дослідження теоретичних та методичних аспектів інвестиційної стратегії свідчать, що впровадження її реалізації на практиці призводить до підвищення ефективності і сприяє розвитку підприємства. Натомість при рішенні задач ефективного управління інвестиційними ресурсами, на нашу думку, доцільно використовувати методи фінансового менеджменту: управління власним і позиковим капіталом, ресурсами підприємства, активами і пасивами, собівартістю продукції; фінансовим станом підприємства, ефективністю і ризиками його діяльності; а також методи оптимізації структури капіталу, аналізу інвестиційних проектів, фінансового прогнозування.

Ці методи доцільні при розробці інвестиційної стратегії і тактики, оптимізації, вартості і структури

інвестиційних ресурсів, управлінні вибором інвестиційних проектів, управлінні формуванням і реструктуризацією портфеля фінансових інвестицій.

Список літератури

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. Санкт-Петербург: «Питер», 1999. – 416с.
2. Володькина М. Стратегічний менеджмент: навч. посібник. К.: Знання, 2002. – 149с.
3. Клівець П.Г. Стратегія підприємства: навч. посібник. – К.: Академвидав. – 2007. – 320с.
4. Финансовый бизнес-план: Учебное пособие / под ред. Проф. В.М. Попова. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 480 с.
5. Финансовый менеджмент: учебник / под ред. Е.С. Стояновой. – М.: «Перспектива», 1998. – 656с.
6. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия: Учебное пособие – Мн.: Новое знание, 2001.- 704с.
7. Економічний аналіз. Навч.-посібник / за ред. Проф. М.Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2003. – 556с.
8. <http://www.kp.ru/juide/otsenka-investitsionnykh-proektov.html>

References (transliterated)

1. Ansoff I. *Novaya korporativnaya strategiya*. Sankt-Peterburg: «Piter», 1999. – 416 p.
2. Volodkina M. *Strategichnyi menedzhment: navch. posibnik*. Kiev: Znannya, 2002. – 149 p.
3. Klivets P.G. *Strategiya pIdpriEmstva: navch. posibnik*. – Kiev: Akademvidav. – 2007. – 320 p.
4. *Finansovyy biznes-plan: Uchebnoe posobie* / pod red. Prof. V.M. popova. – Moscow: Finansyi i statistika, 2000. – 480 p.
5. *Finansovyy menedzhment: uchebnyk* / pod red. E.S. Stoyanovoy. – Moscow: «Perspektiva», 1998. – 656 p.
6. Savitskaya G.V. *Analiz hozyaystvennoy deyatelnosti predpriyatiya: Uchebnoe posobie* – Mn.: Novoe znanie, 2001.- 704 p.
7. *Ekonomicnyi analiz. Navch.-posibnik* / za red. Prof. M.G. Chumachenka. – Kiev: KNEU, 2003. – 556 p.
8. <http://www.kp.ru/juide/otsenka-investitsionnykh-proektov.html>

Надійшла(received) 02.05.2018

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the authors

Скотнікова Любов Петрівна (Скотникова Любовь Петровна, Skotnikova Ljubov Petrivna) – кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та оподаткування Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м.Харків, Україна, тел.: 097-208-29-73, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1422-8132>, e-mail: Lps130847@gmail.com

Угрімова Ірина Володимирівна (Угримова Ирина Владимировна, Uhrimova Iryna Vladimirovna) - кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту та оподаткування Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м.Харків, Україна, тел.: 096-377-84-86, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4641-1051> e-mail: ugrimova1309@gmail.com